

Nr 177.

Av herrar **Ekdahl** och **Andersson** i Malmö, *angående utseende av suppleanter för stads-, kommunal-, municipal- och kyrkofullmäktige.*

Suppleanter med uppgift att stå till förfogande såväl vid ledamots avgång som vid tillfälligt förfall för denne finnas för landstingens ledamöter. Även för ledamöterna i de kommunala organ, som ha förvaltningen om hand, väljas suppleanter, som kunna inträda vid förfall för ledamot. Däremot utses ej några suppleanter för fullmäktige i de primärkommunala representationerna. Avgår medlem av stads-, kommunal-, municipal- eller kyrkofullmäktige före den för honom bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall ny sammanräkning företagas för utseende av efterträdare. Frågan om icke i stället suppleanter borde utses jämväl för dessa fullmäktige har vid flera olika tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. I detta sammanhang kan erinras om att riksdagen år 1913 i anledning av en i andra kammaren väckt motion och under anförande av vidlyftig motivering hos Kungl. Maj:t begärde utredning och förslag till sådana ändringar i då gällande kommunalförfattningar, att vid val av stadsfullmäktige skulle utses suppleanter att inträda såväl vid ordinarie ledamots avgång som vid inträffande förfall. Nämnade riksdagsskrivelse föranledde Kungl. Maj:t att vid 1918 års lagtima riksdag framlägga proposition i ämnet. I denna proposition föreslogs, att vid val till stads- och kommunalfullmäktige jämväl suppleanter med de uppgifter, som riksdagen angivit i ovanberörda skrivelse, skulle utses. Konstitutionsutskottet fann i sitt i anledning av propositionen avgivna betänkande, att en suppleantinstitution av ifrågavarande beskaffenhet ur olika synpunkter skulle erbjuda betydande fördelar. Den praktiska utformningen av det i propositionen intagna förslaget ansåg utskottet emellertid icke vara tillfredsställande. I sitt betänkande framlade utskottet därför ett eget förslag till frågans lösning. Detta förslag bifölls av riksdagens andra kammare men avslogs med knapp röstövertikt av första kammaren. Frågan hade därmed förfallit. I en vid 1928 års riksdag väckt motion hemställdes därefter, att riksdagen ånyo hos Kungl. Maj:t måtte begära utredning i ämnet. Till stöd för sitt yrkande åberopade motionären förutom tidigare anförda skäl *dels* att antagandet av bestämmelser om kartellbildning vid val underlättat införandet av suppleantinstitutionen i de primärkommunala fullmäktigförsamlingarna, *dels* att olägenheterna av att suppleanter ej funnes för fullmäktiges ledamöter gjort sig mera kännbara, sedan fullmäktiginstitutionen blivit allmänna i landskommunerna. Motionen avstyrktes av konstitutionsutskottet och avslogs av

riksdagen. Samma öde mötte vid 1930 och 1932 års riksdagar väckta motioner i ämnet.

Till förmån för införandet av suppleanter för ledamöter i de primärkommunala representationerna kunna flera skäl anföras. Ofta händer det, att en eller flera ledamöter av skäl, som fullmäktige rimligtvis böra godkänna, exempelvis sjukdom, inkallelse till försvarsberedskap eller fullgörande av allmänt uppdrag i statens eller landstingets tjänst, nödgas vara borta från sammanträdena. Då platserna efter de frånvarande stå tomma, blir följden den, att besluten fattas av icke fulltaliga församlingar. Helt naturligt kan detta i sådana fall, då fullmäktigmandaten tämligen jämnt fördelats mellan olika meningsriktningar, medföra icke önskvärda omsvängningar i ställningstagandet till viktiga kommunala frågor. Spörsmålet har fått ökad betydelse, sedan fullmäktige numera blivit obligatoriska i kommuner med mer än 700 och församlingar med mer än 1 500 invånare. Att märka är även, att med den utvidgning av den kommunala verksamheten, som under senare år ägt rum, svårigheterna på landsbygden att för utövande av kommunala förvaltningsuppgifter få lämpade personer ökat. Genom suppleantinstitutionens införande även för de primärkommunala fullmäktigrepresentationernas del skulle ringen av dem som äga att handlägga kommunala spörsmål och bära ansvar därför vidgas. Framhållas bör också de möjligheter till politisk skolning och fostran till ansvar, som skulle vinnas genom en dylik reform. Men även andra påtagliga fördelar skulle vara förenade med reformen. Enligt gällande kommunallagar sakna sådana fullmäktige, som erhållit förvaltningsuppdrag med redovisningsskyldighet till kommunen, beslutanderätt, när det gäller val av revisorer och frågor om ansvarsfrihet för de grenar av den kommunala förvaltningen, i vilka de deltagit. Det är icke ovanligt, att nämnda jävsregel komplicerar avgörandet av revisionsfrågorna. En minoritet, som i andra fall icke förmår utöva något inflytande på de kommunala frågornas behandling, kan vid sådana tillfällen på ett avgörande sätt påverka ärendenas utgång. Om ojäviga suppleanter funnos, som i dylika fall kunde rycka in i ledamöternas ställe, borde det bli lättare att få de med revisionen sammanhängande frågor behandlade på ett tillfredsställande sätt.

Mot tanken på införandet av suppleantinstitutionen för de primärkommunala fullmäktigförsamlingarnas vidkommande har invänts, att en sådan reform skulle minska känslan av ansvar hos de ordinarie ledamöterna. Denna anmärkning sammanhänger med frågan, i vilka fall suppleant bör inträda i fullmäktigs ställe. Uppenbart synes vara, att suppleant endast, då fullmäktig kan åberopa förfall eller jäv, bör få inkallas. I övrigt torde man ha rätt att utgå från att de personer, som av sina valmän hedrats med förtroendet att vara ledamöter av fullmäktige, i allmänhet äro så genomträngda av känslan av dem åvilande förpliktelser, att de icke obehörigen undandraga sig utövan- det av sitt uppdrag. Erfarenheterna från de kommunala förvaltningsorganens verksamhet motsäga icke ett sådant antagande. Invändningen att inkallad suppleant i regel icke kan antagas besitta den erfarenhet och vana vid arbetet och den insikt i föreliggande frågor, som erfordras, torde kunna gen-

drivas med påpekandet, att han delar denna brist med de ledamöter, som nyväljas vid val, och att den träning i kommunala värv, som han kan erhålla vid sina inkallelser, framdeles, för den händelse han vid ett annat val inväljes såsom ordinarie ledamot, kan komma hela kommunen till godo.

Under åberopande av vad sålunda anförts tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning rörande lämpligheten av införande i kommunallagarna av sådana bestämmelser, att vid val av stads-, kommunal-, municipal- och kyrkofullmäktige även suppleanter måtte utses för att inträda såväl vid ledamots avgång som vid hinder för honom att bevista sammanträde.

Stockholm den 21 januari 1944.

Thorvald Ekdahl.

Olof Andersson.